

Guia d'aprenentatge

Treball Social amb famílies

(6 ECTS)

Any acadèmic 2011-2012

Semestre: 2n Curs: 2n

Grau en Treball Social

Mòdul B: El treball social: conceptes, mètodes, teories i aplicació

Matèria : Mètodes, models i tècniques de treball social

Professora: Dra. Maria Tereza Leal Cavalcante

1.- Presentació de l' assignatura

En qualsevol context en el qual desenvolupis la teva pràctica com a treballador social et trobaràs amb la família. Pots treballar amb persones grans que viuen soles, adolescents embarassades, nens internats en centres, dones que inicien la seva inserció laboral, persones amb diverses situacions de precarietat, etc. Totes elles tenen una família. Encara que la demanda d'ajuda la plantegi una sola persona, la major part de les teves intervencions generaran ressonàncies en la dinàmica familiar. Altres vegades, amb la teva intervenció voldràs promoure algun canvi en aquesta dinàmica.

Freqüentment, els usuaris et demanaran recursos per a la família, com ara, per exemple, ajudes econòmiques, habitatge o centres assistencials. Sigui quina sigui l'ajuda que et demanin, la família sol ser el grup bàsic de suport més eficaç i durable, i el treballador social, a més de facilitar recursos, encoratja i propicia el suport de la família.

La família i els serveis socials han tingut una evolució molt relacionada. Podríem dir que a mesura que la família s'ha anat empetitint, els serveis socials han anat creixent. Les famílies són cada vegada més petites i aïllades. La seva progressiva privatització implica un augment de demandes d'ajuda externa per atendre les necessitats d'atenció especial per als seus membres, o per al conjunt en situacions de necessitat.

Una qüestió central en el teu futur acompliment professional serà trobar una manera d'ajudar les famílies no sols facilitant-los recursos sinó activant les seves pròpies competències, alhora que restituir, potenciar o conservar les pròpies capacitats de la família de cuidar-se i donar-se suport.

Espero que aquesta assignatura t'ajudi a aconseguir-ho.

2.- Competències a desenvolupar

Competència 1: Comprendre els conceptes i eixos fonamentals del significat i de les funcions de la família dins del context social actual identificar els canvis més rellevants.

Competència 2: Conèixer i reconèixer el funcionament intern de la família, com s'organitza, regula i com evoluciona en el temps així com es manté continuïtat. Com s'adquireix una identitat individual dins del sistema familiar.

Competència 3: Adquirir les habilitats i tècniques pròpies de la intervenció social per obtenir informació rellevant en la identificació del problema així com explorar pautes alternatives d'interacció familiar.

Competència 4: Conèixer les característiques psicosocials d'algunes tipologies de famílies com el de la família multi assistida, aproximar-se les diferents formes de violència familiar també en les famílies amb només un progenitor, o reconstituïdes, situacions específiques de la infància a l'hora que ha de conèixer i valorar diferents formes de intervenció,

Competència 5: Demostrar habilitat per reflexionar i identificar vivències emocionals que li desperta el treball en famílies. Pensar en les motivacions i en les pors que sent davant determinats conflictes o situacions familiars.

Competència 6: Habilitat per dissenyar la intervenció articulada dins d'un equip o altres sistemes socials.

3.- Continguts

Aquesta assignatura es presenta en tres mòduls, estructurats en diverses unitats:

Mòdul 1. La funció socialitzadora de la família avui

Unitat 1. Dimensió sociològica de la família avui i morfologia de les llars.

Unitat 2. La família com a sistema i la seva matriu d'identitat.

Unitat 3. Estructura de la família: interaccions i funcions, conjugalitat i parentalitat.

Unitat 4. Desenvolupament, procés familiar: etapes i adaptació.

Unitat 5. Context família.

Mòdul 2. Eines i habilitats per treballar amb famílies

Unitat 1. Eines conceptuals i habilitats pràctiques.

Unitat 2. Procediments que donen suport a les famílies.

Unitat 3. Estratègies per millorar les competències familiars.

Mòdul 3. Situacions familiars específiques

Unitat 1. Famílies multi problemàtiques i multi assistides.

Unitat 2. Famílies i infància amb dificultats.

Unitat 3. Violència en la família.

Unitat 4. Altres situacions específiques que afecten al sistema familiar.

En el **mòdul 1** estudiarem els conceptes de família com ha anat canviant la família, d'acord amb altres grans transformacions socials i culturals. La família viu en consonància amb el temps i el lloc on és. Plantejarem i analitzarem els aspectes de la família com un sistema de relacions organitzat en una estructura dinàmica de relacions. Des d'una perspectiva bàsicament sistèmica estudiarem l'estructura familiar, les relacions, el procés vital del propi sistema i el seu context. En aquest mòdul trobaràs els conceptes clau per entendre el funcionament familiar.

En el **mòdul 2** es desenvolupen eines conceptuals bàsiques pel que fa a la intervenció social amb les famílies així com les habilitats pràctiques que el professional ha de desenvolupar. Analitzarem el procés d'intervenció específic des del punt de vista teòric i pràctic.

En el **mòdul 3** s'estudiaran algunes situacions específiques de problemàtiques familiars que demanen l'atenció del treballador social, com són les famílies multi problemàtiques, les situacions de violència en la família, així com altres situacions concretes a través del treball que els alumnes hagin realitzat.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant ha de evidenciar el assoliment de les competències, demostrant habilitat per a:

(competència 1)

- entendre el significat i la funció de la família dins del context social actual.
- reflexionar sobre els principis ètics que determinen les relacions familiars.
- identificar els canvis demogràfics més rellevants.
- conèixer la tipologia de les diferents llars familiars i les seves implicacions socials.

(competència 2)

- entendre els processos d'adquisició de la identitat individual en la família.
- contextualitzar les demandes i problemes familiars en un sistema relacional

(competència 3)

- acomodar-se a la família i promoure la seva participació.
- obtenir informació rellevant per la identificació del problema.
- explorar pautes alternatives d'interacció familiar.
- articular diferents sistemes que interaccionen amb la família.
- decidir a qui convocar en les trobades i sessions familiars.
- posar les bases de la participació continuada de la família.

(competència 4)

- conèixer les característiques psicosocials de la família multi assistida.
- conèixer i entendre les diferents formes de violència familiar, a l'hora que ha de conèixer i valorar diferents formes de intervenció.
- entendre els reptes i dificultats que presenten les famílies amb només un progenitor, així com les famílies mixtes o reconstituïdes.
- detectar factors de risc, definir criteris d'intervenció i pensar mesures preventives.

(competència 5)

- reflexionar i identificar vivències emocionals que li desperta el treball amb famílies.
- pensar en les motivacions i en les pors que sent davant determinats conflictes o situacions familiars.
- detectar factors de risc, definir criteris d'intervenció i pensar mesures preventives

(competència 6)

- dissenyar la seva intervenció articulada dins d'un equip o altres sistemes socials.

5.- Metodologia

5.1 Dinàmica de l'assignatura - alumnes presencials:

L'assignatura combinarà classes expositives, activitats al campus virtual, treballs en grup, dinàmiques i anàlisis de casos.

Per a cada mòdul hi haurà una literatura específica, una selecció d'articles científics i/o informes de polítiques que tracten o bé el tema de la història social i la demografia de la família espanyola (mòdul 1) o bé d'aspectes més concrets de la intervenció social amb famílies (mòdul 2), així com algunes de les característiques i especificitats de les famílies que actualment recorren als serveis socials (mòdul 3).

Els textos de lectura obligatòria seran anunciats a l'inici de cada mòdul i seran base de les discussions en classe i dels fòrums de discussió al campus virtual. La lectura serà essencial per al seguiment de les classes.

Els casos seran discutits en dinàmiques de grup i es podran adoptar tècniques de *role playing* especialment per assolir la competència 5.

5.2 Dinàmica de l'assignatura - alumnes d'itinerari adaptat:

El curs comença amb l'obertura d'un Fòrum per la benvinguda als alumnes. De seguida, per cada mòdul hi haurà un conjunt d'articles científics i/o informes de polítiques, tal com previst per als alumnes presencials. També estaran disponibles les anotacions utilitzades a la classe presencial.

En cada mòdul hi haurà un fòrum temàtic on els alumnes discutiran el tema proposat i comentaran la bibliografia seleccionada, a partir de preguntes i intervencions de la professora. La participació als fòrums és requisit essencial i part del sistema d'avaluació.

Els estudiants a distància tindran també la tasca d'organitzar un glossari de termes qualificatius de la família (multi assistida, monoparental, etc.) al campus virtual, sota l'orientació de la professora, que al seu moment explicarà l'activitat.

6.- Bibliografia

Bibliografia bàsica de l'assignatura. Les lectures obligatòries seran assignades per mòdul posteriorment. Tots els textos obligatoris estaran disponibles al campus virtual.

Albertini, M. (2010). La ayuda de los padres españoles a los jóvenes adultos. El familismo español en perspectiva comparada. *Revista De Estudios De Juventud*, (90), 67-81.

- Almeda Samaranch, E. (2010). Monoparentalidad, juventud y responsabilidad parental. *Revista de Estudios de Juventud*, (90), 143-160.
- Aquín, N. (2008). La familia como objeto de las políticas asistenciales. *Trabajo Social, Estado y Sociedad*, 2, 53-78.
- Arruabarrena MI (2009). Criterios para la evaluación y la intervención con familias y menores en el ámbito de la protección infantil. *Papeles del Psicólogo*, Vol. 30(1), pp. 13-23.
- Ausloos G (2010). Activar les capacitats de la família. *Educar* 45, 9-20.
- Bonet, R. i Fontanals, M. (2003). *Una nueva visión del trabajo psicosocial en el ámbito asistencial*. Barcelona: Herder.
- Callejo González, J. (2010). La emergencia de una nueva concepción de la familia entre las y los jóvenes españoles. *Revista De Estudios De Juventud*, (90), 43-66.
- Del Campo, S. Rodríguez Brioso MM. (2002). La gran transformación de la familia española durante la segunda mitad del siglo XX. *Revista Española De Investigaciones Sociológicas*, 100 pp. 103-165.
- García Calvente, Y., Ayuso Sánchez, L., & Fundación Centro de Estudios Andaluces. (2010). *Nuevos modelos de familia en Andalucía y políticas públicas*. Sevilla: Fundación Centro de Estudios Andaluces.
- Gómez, E., Muñoz, MM. I Haz A (2007). Familias Multiproblemáticas y en Riesgo Social: Características e Intervención. *Psyche*. Vol 16 n2 43-54.
- López, ML., Del Valle J., Montserrat, C. i Bravo, A. (2010). Niños que esperan. Estudio sobre casos de larga estancia en acogimiento residencial. *Informes estudios e investigación*. Ministerio de Sanidad y Política Social.
- Mari Klose, M. (2010). Las nuevas modalidades familiares como contexto de transición a la vida adulta. *Revista De Estudios De Juventud*, (90), 161-179.
- Migliavacca, M. (2010). Familia y trabajo en la Europa mediterránea. *Revista De Estudios de Juventud*, (90) 205-224.
- Minuchin, P; Colapinto, J; Minuchin, S. (2000). *Pobreza, institución, familia*. Buenos Aires: Amorrortu.
- Rodríguez S., R. (2010). Identidad, modernidad y familia. *Disertaciones: Anuario Electrónico de Estudios en Comunicación Social Volumen 3*, Número 1 / Enero-Junio 2010.

Sánchez Aroca, M. (dir) i Giménez Valentí, M. (2006). Estudi sobre la població gitana de Catalunya : informe final. Fundació Pere Tarrés. Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família Barcelona.

Ortega Ruiz P. i Mínguez Vallejos R. (2004). Familia y Transmisión de valores. *Teor. educa.* 15, 2003, pp. 33-56.

Zapata, AM. (2009). Familia transnacional y remesas: padres y madres migrantes. *Revista latinoamericana de ciencias sociales, niñez y juventud* 7(2): 1749-1769

7.- Sistema d'avaluació

7.1 Esquema d'avaluació - alumnes presencials:

L'avaluació serà continuada i és tindrà present l'assistència i participació activa en la classe. Hi haurà una activitat d'avaluació al termini de cada mòdul i una prova final.

Treball Mòdul 1	Coneixement de la família actual	20%	28/2
Treball Mòdul 2	Sobre l'anàlisi del sistema familiar en una pel·lícula	20%	29/3
Treball Mòdul 3	Situacions específiques i problemàtiques que afectin al sistema familiar	20%	17/5
Prova final		40%	

La presentació dels treballs és obligatòria. En cas de suspendre en un dels treballs, l'alumne tindrà l'oportunitat de recuperar la nota presentant una ressenya crítica i comentada d'una selecció de lectures del mòdul.

7.2 Esquema d'avaluació - alumnes d'itinerari adaptat:

L'avaluació és continuada i es portarà en consideració la participació activa al campus virtual (accessos, lectura dels materials, fòrums). La participació en els fòrums serà l'indicador més important de participació. Hi haurà una activitat d'avaluació per cada mòdul i una prova final presencial per fi de l'assignatura.

La presentació dels treballs és obligatòria. En cas de suspendre en un dels treballs, l'alumne tindrà l'oportunitat de recuperar la nota presentant una ressenya crítica i comentada d'una selecció de lectures del mòdul.

Treball Mòdul 1	Coneixement de la família actual (fòrum temàtic 1)	20%	28/2
Treball Mòdul 2	Glossari	20%	03/05
Treball Mòdul 3	Situacions específiques i problemàtiques que afectin al sistema familiar	20%	17/5
Prova final		40%	